

Het Christendom, levensbron voor de volkeren : opwekkende rede, naar aanleiding van Joh. 17; 3

<https://hdl.handle.net/1874/355186>

g. e. c.

3

HET CHRISTENDOM, LEVENSBRON VOOR
DE VOLKEREN.

OPWEKKENDE REDE,

naar aanleiding van Joh. 17: 3,

GEHOUDEN DOOR

Ds. D. P. M. GRASWINCKEL *te Amersfoort,*

BIJ GELEGENHEID VAN

de Jaarvergadering van het Nederlandsch
Zendelinggenootschap,

te ROTTERDAM, 4 September 1878.

TE ROTTERDAM, BIJ
M. WYT & ZONEN.

1879.

[205]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1911

Vrienden van de zending in het algemeen, en van het Nederlandsch Zendinggenootschap in het bijzonder, ons eerste woord is een welkomstgroet tot u allen, en ons tweede woord is een dankzegging tot God, die, waar velen in het afgelopen jaar van onze zijde zijn weggenomen, ons het voorrecht schenkt om dezen feestelijken dag samen te vieren. En een feestelijke dag is het. Waren in de eerste dagen van Mei, een aantal Bestuurders uit alle oorden des lands te zamen gekomen met angst in het hart, en met rouw in de ziel, omdat door gebrek aan genoegzame belangstelling, de bloeiende zending in de Minahassa plotseling en onvoorbereid zou moeten worden afgebroken, toch liet God ons op dien dag niet alleen. Het geloof mocht bij velen wankelen of bijna vernietigd zijn, het geloof niet aan God, maar aan het welslagen van onze pogingen, toch schemerde ook op dien droeven dag, de hoop hier en daar door den bewolkten hemel. En de hoop, die lichtstraal uit den Hooge, gaf aan het geloof, aan het heengedragen worden der ziele naar boven, weër nieuwe kracht. Als trouwe vrienden in den druk, be.

moedigden we elkander door belofte en wederzijdsch vertrouwen. Wij zouden ons opmaken, en meer bouwen, en beter bouwen dan vroeger, en God van den hemel, die zou het ons doen gelukken. Neen toeval was het niet, dat in den handdruk ten afscheid meer spierkracht zat, dan in den handdruk der ontmoeting. De moed was verlevendigd, nu krachtiger dan te voren, het »wij moeten", het »gij moet", maar bovenal het »ik moet", vernomen werd. En ziet de hoop werd niet beschaamd. Waar anders wel eens menschelijke beloften worden gehoord, waarover de hemel zich bedroeft, thans ging de belofte, geboren uit verlevendigd plichtgevoel, wederzijdsch vertrouwen, en opgewekt geloof in vervulling over. De Vader steunde onze pogingen, en we mochten gaandeweg ondervinden, dat er nog menschenharten te over waren, die klopten voor onze schoone en edele zaak.

En toch, mijne vrienden, ons juichen moet met mate wezen. — Op den namiddag van een warmen dag pakken de wolken zich samen, vale grauwe tinten geven aan boom en akker een fantastisch voorkomen, de doodelijke stilte wordt vervangen door het ritselen en suizen van het geboomte, terwijl nu en dan een stofwolk, dwarrelend, de bladeren als met asch overdekt. De bliksemstraal, die uit de dicht op een gepakte wolkenmassa schiet, wettigt het vermoeden, dat het onweër hevig worden zal. En niet ten onrechte! De donder is niet van den hemel, de regen klettert tegen de

ramen, bliksemstraal op bliksemstraal schiet naar beneden. Daar is het, alsof het ingeslagen is vlak boven het hoofd. De kinderen, zelfs de onversaagdsten verkeeren onder den indruk van het oogenblik. Wederom een bliksemstraal maar de tijdruimte tusschen het licht en het weerkaatsend geluid wordt grooter, en na een wijle nog grooter. »De bui is over», zoo roepen de kinderen. Maar de vader ziet nog eens naar buiten. Geheel gerust is hij niet. Het is, alsof aan den anderen kant van den hemel weer nieuwe buien komen opzetten, en ernstig blijft zijn blik, terwijl de kleinen hunne stemmen verheffen, die tot zwijgen waren gebracht, toen de groote kracht in Gods schepping den mensch en ook het kind zijn nietigheid gevoelen deed. - Dat beeld mijne Vrienden is van toepassing op de vrienden van het Nederlandsch Zendelinggenootschap. Velen ze meenen, dat nu het »te kort» is gedekt, alles in orde is. Straks zaten ze in zak en assche, maar nu zijn ze er boven op. Neen niet alzo! Zeer zeker het »te kort» is gedekt, een gedwongen en overhaast terugtrekken is verhinderd, en we danken God, en in onzen geest al die bekende en onbekende vrienden, dat het dusver zoo goed is gegaan. Maar ziet de donderbui, die boven ons Genootschap hangt is nog niet weggedreven. Nieuwe »te korten» kunnen worden verwacht, als na de inspanning, de krachten verminderen, en op de wakkerschudding, inslapping volgen gaat. Het is

waar, ons Genootschap heeft in beginsel besloten om van lieverlede en geleidelijk, de Minahassa tot zelfstandigheid te verheffen, en haar een plaats te geven in het Indisch kerkverband, zoodat de uitgaven noodwendig zullen verminderen; maar toch mag nooit vergeten worden, dat dit eerst in de toekomst ligt, en dat we dus in den eersten tijd ruime bijdragen dringend behoeven. En daarenboven (en we spreken nu alleen van de Minahassa), ook dan nog, als de Minahassa zelfstandig is geworden, zal zij onze hulp niet kunnen ontberen. Immers de aanblijvende zendingen met kweekschool voor inlandsche onderwijzers, drukkerij en pensioenen vorderen nog jaarlijks bijna dertien duizend gulden en de uitgaven voor onze scholen zijn eerder stijgende, dan dat zij voor inkrimping vatbaar zijn. Neen, ook al verminderen in de toekomst de uitgaven, vermindering is geen ontheffing. En dat is ook goed! We kunnen en mogen de Minahassa niet loslaten. Een vader scheidt niet van zijn kind. En de Minahassa is ons kind, ook al is het opgegroeid tot een fiere maagd. De Minahassa blijft ons kind, 't kind van vele zorgen, vele opofferingen, vele gebeden. Broeders en Zusters vergeet dat kind in de verte niet. O, als gij het niet vergeet, dan zal de bewolkte hemel gansch en al helder worden, en dan zullen we blijde en dankbaar kunnen zingen: »Ja de bui is voorbij. Looft den Heer mijne ziel. Halleluja"!

En tot ijverige krachtsinspanning mogen wij elkander wel opwekken, want de zending is een goede en heilige zaak. Zij is de dochter van het Christendom, en het Christendom is de levensbron der volkeren. Bij deze laatste gedachte wensch ik in dit uur stil te staan. Dat ik dat doe, vindt zijn oorzaak in betrekkelijk toevallige omstandigheden. Br. PIERSON, die als eerste redenaar was aangeschreven, werd verhinderd om heden het woord te voeren, en zoo ging de taak over op mij, ik moet zeggen: »wel wat onverwacht". Ik vertrouw dat gij dit laatste vooral in het oog zult houden, en dat ge het geen ijdele plichtpleging noemt, wanneer ik een beroep doe op uwe toegevelijkheid.

Doch hierover niet meer. Ik zou dan tot u spreken over »het Christendom als levensbron voor de volkeren". Het woord dat ik aan mijne rede ten grondslag wensch te leggen leest gij Joh. 17: 3, »Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt".

Het is bekend, dat Jezus in het hebreeuwsch heeft gesproken en dat onze 4 Evangelien in het grieksch geschreven zijn. Kunnen nu, zooals een vaderlandsch godgeleerde nog onlangs heeft opgemerkt, de 3 eerste Evangelien woord voor woord in het hebreeuwsch worden vertaald, dan wettigt dit de overtuiging, dat zij in het hebreeuwsch gedacht, de woorden van Jezus meer letter-

lijk teruggeven. Ditzelfde kan van het Johannes-Evangelie niet gezegd worden. Dit is niet slechts in 't grieksch geschreven, maar ook in het grieksch gedacht. En daar Jezus in het hebreeuwsch heeft gesproken, zoo vinden we in dit Evangelie niet de letterlijke, maar de zakelijke woorden en gedachten van Jezus terug, in vrijen vorm uitgesproken. Ik zeg »de zakelijke woorden en gedachten» van Jezus; want juist, omdat het Johannes-Evangelie de beteekenis van den Christus, en van het in zijne gemeenschap gewekte leven, zoo diep heeft opgevat, en omdat het in zoo'n echt christelijken levensbodem is geworteld, moet het afkomstig zijn van een schrijver, die, door persoonlijken omgang en door algeheele geestes-sympathie, Jezus had leeren kennen en begrijpen. Doch hoe dit ook zij, het woord van Johannes is waar in zich zelve. De geschiedenis der »beschaving» zou een geschiedenis der »verwilder- ring» worden, wanneer de kennis van God en van Jezus uit het hart der menschen kon worden gewischt.

Wanneer nu in ons tekstwoord van »leven» gesproken wordt, dan is het duidelijk, dat we daaronder niet mogen verstaan het zinnelijk, het stoffelijk leven van den mensch, in den zin waarin we ook spreken van het zinnelijk en stoffelijk leven van dieren en planten. Zou dan soms het verstan- delijk leven bedoeld worden, het leven dat zich ten taak stelt om door overleg, veerkracht en

volharding zich bronnen, en telkens weer nieuwe bronnen van welvaart te openen? Evenmin! De vreemdeling, die van het platteland of uit de provinciestad het fiere Rotterdam bezoekt met zijn mastbosch van schepen, met zijn breede kaden, ruime havens en werkzame bevolking, zal onwillekeurig uitroepen: »hier is leven, krachtsinspanning, werkzaamheid" Maar toch, dat leven, hoe hoog ook te waardeeren, uit stoffelijk oogpunt, is het ware, het volle leven des menschen niet. Dat leven kan den mensch als zedelijk en geestelijk wezen onmogelijk voldoen. Integendeel, de ondervinding leert, dat juist het stoffelijk leven en de ontwikkeling daarvan, vaak schade berokkent aan de diepste behoeften des menschen, en dat het veranderen van steenen in brood, dikwijls afbreuk doet aan de warmte en de innigheid van het hart. — Onder het »leven" van onzen tekst hebben wij dus het innerlijk leven te verstaan, het leven van het gemoed, van het hart, van den geest, m. a. w. van den mensch in den mensch. Dit leven nu wordt het »eeuwige leven" genoemd. Hiermede wordt niet bedoeld: »leven na den dood of leven in de eeuwigheid". Neen! Het eeuwige leven bestaat reeds nu, kan reeds op aarde het eigendom des menschen wezen, en draagt dezen naam, omdat het niet vernietigd kan worden. Alle zijn, alle leven wordt eens opgelost, gaat eens te gronde, maar het leven van den geest, het leven dat door de beademing Gods is geboren,

kan niet te gronde gaan. — En wat is nu de bron van dit leven, waarin is het gegrond, wat zijn er de noodwendige bestanddeelen van? Wij antwoorden met onzen tekst: »de kennis van God”.

Misschien zegt soms iemand: »neen, de bron van het eeuwige leven, m. a. w. van het geestesleven, is de mensch zelf, is zijn zelfbewustzijn. Kent de mensch zichzelf als geestelijk wezen, dan zal het zijn streven zijn om dat wezen te ontplooiën, en het tot levensvolheid te brengen. En ziet, dat is de hefboom tot, neen sterker nog, dat is de inhoud van het eeuwige leven”. In deze opmerking is zeker veel waars, maar toch slechts ten deele, want ons zelve als geestelijk wezen te kennen is een daad, een toestand van het zieleleven, die onlosmakelijk met het geloof aan God verbonden is. Zelfbewustzijn als geestelijk wezen en godsbewustzijn gaan noodwendig samen, en vloeien meestal in één. Kwijnt het zelfbewustzijn, ook het godsbewustzijn zal gaandeweg zijn diepte en zijn hoogte moeten inboeten. We kennen ons zelve eerst in God. Immers de hoogste trap van geestesleven wordt niet bereikt door zelfkennis, de gebrekkige verhouding tusschen feit en ideaal, maar door de kennis van God, in wien het feit en het ideaal één is, daar Hij niet is geroepen om de heiligheid en de gerechtigheid en de liefde te worden, maar feitelijk dat alles reeds is.

En God te kennen, dat is niet, iets weten van

God, b. v. weten dat God is, of dat God deze of die eigenschap moet bezitten, zonder welke Hij zou ophouden God te zijn. Neen, hoe noodzakelijk het ook voor ons godsdienstig leven is, om iets van God te weten, om het Godswoord te kennen, dat door het geestesoor van de uitnemendsten is verstaan, toch is dat meer een werk van het verstand, of van het geheugen, dan van onzen innerlijken mensch. Evenmin als we een dichter zijn geworden, wanneer we weten, wat deze of gene geschreven heeft, en hoe hij dat heeft geschreven, evenmin zijn we godsdienstig, evenmin kennen wij God, als we alleen maar de uitspraken van anderen omtrent het godsdienstig leven, en omtrent God het voorwerp van den godsdienst kennen. Neen, even als we om dichter te zijn, den geest der verheffing naar het ideale, zelfstandig moeten bezitten, en de diepe beteekenis van het ideale, zelfstandig moeten gevoelen (waartoe we ten deele door de stukken van de uitnemendste schrijvers worden gevormd), zoo moeten we om godsdienstig te zijn, om God te kennen, zelfstandig den geest der vroomheid bezitten, waardoor we iets verstaan van datgene, wat God in de zinnelijke wereld daar buiten, maar vooral niet minder in de geestelijke wereld daar binnen te hooren geeft. Eerst dan, als we zelfstandig de diepten des harten gaan pijlen, en de bergtoppen van het geestesleven gaan beklimmen, waar God zijn heiligste woorden doet hooren, eerst dan

kennen wij God. En onze godsdienst, onze Gods-kennis in den hoogsten zin, is te inniger, naar-mate onze nederdaling naar binnen en onze op-klimming naar boven, ernstiger is gemeend en oprechter volbracht.

God kennen Neen we bedoelen daarmede niet, dat wij de diepten van het wezen Gods moeten kennen, dat het zijn van den Eeuwige in zich zelf, ons volkomen klaar en doorzichtig moet zijn. Dit is eene onmogelijke zaak. Het wezen Gods blijft voor ons in velerlei opzicht verborgen. Ook al danken wij onnoemelijk veel aan onzen Zaligmaker, toch moeten wij als Christenen, volkomen het woord onderschrijven van den ouden dag: »God is groot en we begrijpen Hem niet". Neen als we spreken van »God te kennen", dan bedoelen we de zijde Gods te kennen, die den mensch is toegekeerd, m. a. w. Gods betrekking tot de stoffelijke en zedelijke wereld. Gelijk het wezen van de natuur ons wel altijd verborgen zal blijven, maar daarom de natuur in hare verschijnselen kenbaar is voor den mensch, zoo is ook het wezen Gods in zich zelf verborgen, maar de betrekking, de verhouding van God tot het geschapene, inzonderheid tot den mensch is zichtbaar geworden zichtbaar natuurlijk voor het oog van den geest. — Waren wij menschen nu wat wij wezen moesten, ziet dan zouden we Gods stem verstaan en zijn gedaante aanschouwen. Was er nu op het oog van onzen geest en op het

oor van ons hart geen deksel, dan zouden we God zien, God kennen gelijk Hij is; want de reinen van hart, zij immers zien God. Hadden we dien genialen, door geen zonde verstoorden en dus harmonischen aanleg, om het geestesleven te pijlen en den Eeuwigen Geest te grijpen, die uit Zich Zelf stroomen van geestelijk leven doet vloeien in de harten, die Hem zoeken, dan zou de muur des afscheidsels tusschen ons en God als losgebroken puin ter neder liggen. Maar neen! We weten wel beter. De zonde, het zinnelijke en zelfzuchtige streven maakt scheiding tusschen ons en God, en daarom zegenen wij God, dat er Eén is geweest, die God heeft verstaan, en die ons het inzicht wil geven om den Waarachtige te kennen. Zeer terecht staat dan ook in ons tekstwoord: »dat zij U kennen en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt". — Jezus Christus, ja Hij kende God in den volsten zin van het woord. Was ook Hij aan de wet der ontwikkeling onderworpen, zoodat Hij toenam in wijsheid, zoodat Hij gehoorzaamheid leerde, uit hetgeen Hij heeft geleden: toch moeten de kiemen èn van het geniale, èn van het reine door geen zonde verstoorde zielsleven, reeds bij zijn wording, zijn eigendom zijn geweest. Beademd door Gods geest, uit Gods geest geboren, is Hij opgeklommen tot de bergtoppen van het volle geestesleven. Toen hoorde Hij Gods stem, toen verstond Hij Gods woord, toen zag Hij Gods gedaante in de zinnelijke wer-

ken van Gods hand, maar bovenal in de verborgen werken van Gods geest. In Hem was het goddelijke en menselijke niet een tweeheid, maar een eenheid. In Hem was het goddelijke belichaamd in het menselijke, en was het menselijke opgeklimmen tot het goddelijke. Zijn geloof was een aanliggen aan Gods hart, een rusten in Gods schoot. Zijn liefde was een weerkaatsing van de liefde des Eeuwigen, die het verlorene opzoekt, het gekrookte steunt, en de smeulende vonken aanblaast. Dien Jezus te kennen, die niet alleen door zijn woord de diepten van het heilige geestesleven aan ons hart en geweten onthulde, maar die bovenal door zijn leven en sterven toonde, dat het »zich in gemeenschap stellen met den zondaar" en dat het »dragen der zonde", het eenige middel is, om het zelfzuchtig gemoed des menschen te veroveren, en zoo heilige beginselen tot ontplooiing te brengen, en zondige beginselen van kracht te berooven, dien Jezus te kennen, is de weg om God te kennen, en zoo de bron van het eeuwige leven. Neen we kennen Jezus niet, als we slechts de een of andere leerstellige formule aangaande Hem overnemen, als we slechts het een of ander uit zijne geschiedenis weten. Eerst dan kennen we Hem, als ons hart, getrokken door zijn zedelijken invloed, door zijn overweldigende majesteit, het ideaal des levens heeft leeren kennen en liefkrijgen, dat Hij ons te aanschouwen heeft gegeven. Eerst dan kennen we Hem, als we ons

bewust worden, dat we het beste en het hoogste zouden missen, indien het licht was uitgedoofd, dat in Hem is opgegaan, over Gods genadige betrekking tot den mensch en over 's menschen innigste betrekking tot den Almachtige. — Is het waar, dat hij, die den Zoon loochent, ook den Vader loochent, die Hem gezonden heeft, het is ook waar, dat hij die den Zoon bezit, onmogelijk den Vader kan verliezen. En den Vader te bezitten, iets van God in het harte om te dragen, dat, en niet anders dan dat, is het eeuwige leven. — Neen de Christen gaat niet in bespiegeling op. Hij is geroepen tot den arbeid. Maar zijn arbeid, ook zijn meest stoffelijke arbeid zal, door het bezit van Gods geest, een hoogere wijding ontvangen. Zijn arbeid zal niet uit zelfzucht en louter verstandelijk overleg geboren zijn, zal ook niet naar de maatstaf van burgerlijke beschaving en maatschappelijke welvoegelijkheid berekend worden, maar zal als een Godswerk ondernomen, en naar Gods beginselen volbracht worden.

En ziet, Mijne Vrienden, is dit nu onze heilige overtuiging, gevoelen we dat ons menschelijk wezen eerst aan zijn bestemming kan beantwoorden, als het door den Christus geheiligd is, gevoelen we dat ons menschelijk wezen eerst veerkracht bezit, als het den doop heeft ondergaan van Jezus geest, dan mogen wij het geestesleven, dat ons van God is geschonken, niet zelfzuchtig voor ons zelve

houden. Het licht mag niet onder de koornmaat geplaatst worden, maar op den kandelaar om te schijnen door het huis . . . dat is waar, volkomen waar, . . . maar die kandelaar mag ook niet in het huis geplaatst worden achter dikke muren en gesloten vensters. Neen, het huis moet openstaan, opdat ook de menschen van de straat licht zouden krijgen.

De zending, de mededeeling van die krachten, van die opheffende en heiligende en vernieuwende beginselen, welke wij door Gods genade hebben ontvangen, is dan ook zoo oud als het Christendom. Zij kan zich beroemen de oudste dochter des huizes te wezen. — Trouwens wat wij niet kunnen missen, dat kunnen ook de volkeren niet missen, en allermint de Heidenen. Ook voor hen is, niet minder als voor ons, het Christendom de bron des levens. Hadden zij geen geestelijke behoefte, hadden zij geen drang naar het eeuwige, had hun oor zelfs niet de wegstervende echo's van Gods stem verstaan, was hun oog zóó blind, dat ze van het licht toch niets konden opmerken, we zouden zeggen: »laten we thuis blijven. Waartoe zooveel gaven en krachten verspild?" Maar we weten wel beter. Zóó is het met hen niet gesteld. De landen mogen nog wel niet wit zijn om te oogsten, de akkers zijn toch omgewerkt en wachten op zaad. — Of zullen we zeggen: »die volkeren hebben hun godsdienst. Daar zijn ze bij geboren, laten zij er ook bij sterven?"

Neen dat mogen we niet. Als de zwakke maagd hard moet werken om haar brood te verdienen bij een walmend pitje, en het stond in uw vermogen om haar een gasvlam te bezorgen, zoudt ge dan den treurigen moed hebben om te zeggen: »laat maar, ze is het gewoon»?

Zeer zeker, ze hebben eenig licht die Heidenen. Een sprank van Gods geest is ook hun in de ziel gevallen, maar toch..... hun oog is nog niet opengegaan voor dien God, die in weerwil van de menschelijke zonde, in weerwil van de stormen des gewetens, de eeuwige liefde is; hun blik is nog niet gescherpt voor het wezen des menschen, dat door zonde zoo ontheiligd is, maar dat toch over zulke heerlijke krachten heeft te beschikken; en onkundig zijn ze nog gebleven van dien Eénen, in wiens reine ziel het beeld des Vaders is teruggekaatst, en die als, drager des lichts en als bron van de frissche waterstroomen het menschelijk hart weer doet opleven, en de door de zonde verlamde krachten weer opwekken kan.

En omdat die heidensche harten zooveel missen, dat hun door christenharten kan geschonken worden, roept God die christenharten toe: »laat het zaad des Evangelies vliegen overal heen. Ik de Heer zal wasdom geven». — En we hebben wat meê te deelen. Vraagt ge »wat?» We antwoorden: »geen dogmatiek, geen christelijk leerstelsel.» Verre is het van ons, om van de dogmatiek kwaad

te zeggen. Ieder uit ons midden heeft het een of ander leerbegrip zichzelven gevormd, of overgenomen van anderen, Maar, is de dogmatiek de verstandelijke, de beredeneerde uiteenzetting van den indruk, dien de buitenwereld, dien ons innerlijk wezen, dien God, dien de Christus op de gemeente van vroeger en later tijd maakt, dan kan, omdat die indruk, en dus ook de beredeneerde uiteenzetting daarvan, telkens wisselt, nooit in de dogmatiek, als het voor alle tijden afgerond leerstelsel, het wezen des Christendoms worden gezocht, en allermint kan dat gedaan worden voor heidensche volkeren, die de gedachtengangen van ons westerlingen onmogelijk kunnen volgen.

Zullen we dan humaniteit brengen, zonder meer? Maar weten we dan niet, dat humaniteit zonder diviniteit, ten lange laatste, op niets uitloopt, en dat het menschelijke eerst tot volledige ontwikkeling kan geraken, als het in het goddelijke geworteld is?

Zullen we dan eenig en alleen verstandelijke ontwikkeling brengen? O, we stellen verstandelijke ontwikkeling op hoogen prijs, we willen onze scholen dan ook zoo goed mogelijk maken, doch een mensch heeft niet alleen een hoofd, hij heeft ook een hart; en als we de hoofden vullen en de harten laten gebrek lijden, terwijl wij ze nog het weinigje geestesleven ontnemen, dat ze hebben, dan zijn we op weg om monsters te vormen, maar geen menschen, en allermint kinderen van God.

Neen we moeten aan de Heidenwereld brengen het Christelijk leven, het Christelijk zijn. Is het Christendom die heilige levensrichting naar God en naar menschen, waarvoor ons door Jezus de oogten zijn geopend, en die door den zedelijken invloed van Jezus in ons wordt gewekt, dan zal die levensrichting de parel van groote waarde zijn, welke het westen aan het oosten moet brengen. Die parel dan ook gebracht! Het Christendom ingeplant in het hart, in de levensbeschouwing, in de levensrichting van hen, die we willen toebrengen tot het koninkrijk Gods.

Wanneer we dat het best zullen doen? Natuurlijk als we zelf christelijk leven hebben, als we zelf dragers zijn van het licht. Grootendeels, we kunnen wel zeggen uitsluitend, hangt alles dus af van de Zendelingen. Zijn zij ranken van den wijnstok, die Christus is, dan zijn ze de zuurdeesem van de volkeren, de pioniers der beschaving, de herauten van den nieuwen dag.

Gode nu zij dank, dat wij onder hen zoovele vrome en vroede mannen hebben. Waren zij in ons midden, ze zouden zeker de eersten zijn, om te belijden „dat hun geloof zooveel sterker, en hunne liefde zooveel inniger, en hun toewijding zooveel ernstiger moest wezen”. En ze hadden recht met die bewering! Welk leeraar in ons vaderland, welk bestuurder in ons midden, welk Christen in deze vergadering heeft tegenover God geen schuld te belijden? Maar toch met het oog

op het Christelijk ideaal, mogen zij vele tekortkomingen hebben, in de werkelijkheid, die toch maar eene gedeeltelijke benadering is van het ideaal, toonen zij Gode zij dank, dat de geest van Christus hunne ziel heeft aangeraakt en gevormd. — Treurig, dat we ook in deze samenkomst weer een naam missen, die ons zoo dierbaar is, dat we Wilken, een der oudsten, en zeker een der waardigsten, niet meer »één der onzen" kunnen noemen. Niet meer »één der onzen?" O ik vergis mij. Het Koninkrijk Gods is niet begrensd tot de aarde, Hier zijn de wortelen. Daar boven is de bladerenkroon en de vrucht. Ja de vrome afgestorven broeder blijft één der onzen! »Vader in de hemelen geef dat hij, even als wij een der uwen mogen zijn".

Wilken Zijn zoon was in het Zendelinghuis, nu is hij er niet meer; maar er zijn kinderen van andere zendelingen. O mijne jeugdige vrienden, uw vroeger vriendje kan geen brieven meer van vader krijgen, en door een braaf gedrag en een werkzaam leven, geen blijdschap meer brengen in het vaderlijk hart, dat te harder klopt en te vuriger bidt, wanneer het kinderen heeft in den vreemde. Dat kunt gij wel! O denkt veel aan uwe ouders, wien het zooveel kostte van u te scheiden, en die u zoo hartelijk liefhebben. Is voor den zending zijne gemeente de kroon der eere, in die kroon schitteren toch ook paalen, en de paalen zijn de kinderen, die iets van

Christus in hunne harten hebben, die iets van het heilige voelen stroomen door hunne jeugdige ziel. Wordt zulke paalen. Wordt vroom en goed. Wat ge ook moogt worden in de wereld, vergeet nooit, dat iedere betrekking eerst geadeld wordt door een degelijk karakter. God zegene u! God sterke u!

Er zijn onder u ook jongelieden, die zich voorbereiden om zendeling te worden, hetzij dat hunne vaders het zijn, of niet. Gebruikt uwen tijd goed, nu u zoo'n schoone gelegenheid hier in Rotterdam is aangeboden. We hebben noodig mannen, die wat weten, die zich zelve niet behoeven te schamen, en over wie wij ons niet behoeven te schamen, wanneer ze later in aanraking komen met ontwikkelden, soms ook met ontwikkelden, voor wie de zending »een dwaasheid" is. Ontwikkelt u daarom veelzijdig. Wordt mannen, zooals onze tijd, met zijn vele eischen, ze noodig heeft. Maar vergeet boven alle dingen niet, het hart te vormen. Als ge dat brengt onder den heiligenden invloed van Jezus, dan zult ge zonden kunnen bekampen, hartstochten kunnen bedwingen, en kiemen van het ware leven, van het eeuwige leven zich zien ontwikkelen tot een forsche plant. Zalvende woorden, die vaak leegte van hoofd en leegte van hart moeten bemantelen, vragen we niet van u, maar wel vragen we van u, de zalviug van het gemoedsleven, van het geweten, van het karakter met

Gods geest. God zij u nabij in uwe studiën, bovenal in de bestudering van uw eigen hart!

De gezegende vruchten van de zending, zoo zeide ik aanstonds, hangen grootendeels, zoo niet uitsluitend af van de zendelingen Maar wij dan, vermogen wij niets? Zeer zeker! Als de zending bijna alleen staat, dan zal hij bij groot geloof, toch niet vervaard wezen. Hij weet, dat er Eén is, die steunt en steunen kan. Maar zendelingen blijven toch ook »mensen.” De sympathie, de steun, de medewerking, het gebed van de Vaderlandsche Christenen is voor hen een prikkel, om vol te houden, in den eigenaardigen en vaak zoo moeilijken en afmattenden strijd, waarin zij zijn gebracht. En ziet wat ontbreekt het nu vaak aan die sympathie, aan die medewerking, aan dat gebed. Ons Hoofdbestuur, dat steeds zoo trouw op zijn post staat, wat moet het soms bedelen en weer bedelen, om ter nauwernood het noodigste te verzamelen; onze in den dienst des Evangelies bijna vergrijsde Director, wat moet hij vaak worstelen als een andere Elia om niet moedeloos te worden; onze nieuwe in een moeilijken tijd benoemde, maar toch zoo ijverige Penningmeester, wat moet hij vaak zoeken, als hij de ontvangsten met de uitgaven vergelijkt, en onze zendelingen wat moeten ze dikwijls, over het geloof en de liefde van de rijke en gezegende Nederlandsche natie, droevig het hoofd schudden, als ze daar naast de offervaardigheid

van hunne, naar de wereld zoo arme, bekeerlingen zien.

O mijne vrienden, ons volk heeft zich over zooveel te schamen. We zijn niet meer het vrome en vroede volk van vroeger. Hier duizenden, die met allen godsdienst hebben gebroken, en die u een »achterblijver" noemen of »bedrieger", als ge nog van »een God in den Hemel" spreekt. Daar duizenden, die nog wel voor zich zelve den Christus begeeren, maar die gaan glimlachen, als ge het woord »zending" noemt. Elders duizenden, die zóó zijn opgegaan in het stoffelijke en in de genoegens des levens, dat ze geen hart meer hebben voor de dingen van het eeuwige leven. Ginds weer duizenden, wier hart is bekneld door het enghartigst formalisme, en die meenen, dat de zendeling, des noods met den Heidelbergischen Catechismus, of met de Instituten van CALVIN de wereld moet overwinnen; en dat ieder, die er anders over denkt, geen Christen is.

O, als onze armzalige twisten eens hun bitterheid verloren, als ons verschil van meening eens met waardeering gepaard ging, als de oogen van onze jongelingen en jongedochters weer eens gingen fonkelen voor de dingen van het Koninkrijk Gods, als onze vaders en moeders eens wat meer gingen vragen: »Wat moeten onze kinderen worden voor God", als de kerkelijke vraagstukken eens wat meer op den achtergrond geraakten, en de schreiende nooden van onze 19e eeuw wat meer het onderwerp werden van samspraak en gebed, o er zou

weer leven komen, eeuwig leven in de harten van ons volk, en de engelen in den Hemel, en de menschen op de aarde zouden zich verheugen met eene heilige vreugd!

Maar is dat niet een ijdele verwachting . . . ? Neen, mijne vrienden, God leeft en regeert, en ook uit tijden van wanorde zal Hij orde weten te brengen. Hij kent zijn tijd . . . en wij . . . O, zoo wij van goeden wille zijn, laten we dan de handen in één slaan, om elkander te steunen, om met elkander het geloof levendig en de liefde vurig te houden.

Bekeeren ook wij ons van onze gemakzucht, onze oppervlakkigheid. De Heer vraagt niet één deel, niet twee deelen. Hij vraagt ons geheel.

Zoo we zelve door woord, maar bovenal door daad getuigen, dat de kennis van God en van Christus de parel is van groote waarde, en de kracht ten eeuwigen leven, dan zullen we ons volk ten zegen zijn . . . en dan . . . dan zal de zending bloeien, en het Godsrijk zal komen met kracht. Amen.

Bij de Drakkers en Boekverkoopers M. WIJT & ZONEN, zijn verkrijgbaar de volgende Kleine Stukjes

	Cents.		Cents.
1. Peter Lobeck	15	49. Als God werkt, wie zal dan keeren?	15
2. De welbestede stuiver	10	50. De Soldaten-dochter	10
3. De wever uit Welsh	07½	51. Het gelukkige sterf bed	10
4. De kleine bewoner van het Auergrönsche Gebergte	10	52. De weg en het middel	15
5. Arme Sara	04	53. De gast zonder bruiloftskl.	07½
6. De jonge Hutbewoonster	22½	54. Treffend voorbeeld	07½
7. Opwekking te Eiberfeld	05	55. Levensschets v. Blumhardt	15
8. De Iersche boer	10	56. Hadara	04
9. Elisabeth Cunningham	15	57. De oude geneesheer	10
10. John Robins, de matroos	10	58. De roepstem des Heeren	15
11. Uitbreiding der Parabel enz.	10	59. Anna Walsh	07½
12. Kolonel Jacob Gardiner	15½	60. Eerste zend. te St. Thomas	15
13. De Stroopers-dochter	10	61. Thirza	20
14. De Bode met goede tijding	15	62. Vroege godsvrucht	07½
15. Jansje Allan	15	63. De Russische kleermaker	07½
16. Zonderlinge tusschenkomst der Voorzienigheid	07	64. Kenmerk. v. een kind Gods	07½
17. Levensber. van Amelia Gale	07½	65. Overtuiging verwaarloosd	12½
18. Sara Hill	12½	66. Woord aan jonge moeders	07½
19. De geschied. van MarySmith	12½	67. De onbekende zendeling	04
20. De Dorps-predikant	10	68. Mevrouw Rampff	10
21. De waarheid van het Evang.	10	69. Opmerkelijke leiding Gods	07
22. Kracht des geloofs	10	70. Een nieuw traktaatje	10
23. Herman de houthakker	12½	71. De vrome landman	07½
24. Laatste uren v. John Cowper	10	72. Ged. over de eeuwigheid	07½
25. Het einde van den tijd	10	73. Maria	10
26. Wat God bewaart, is wel bewaard	15	74. William	07½
27. Wie zijt gij? Wat hebt gij te doen?	10	75. De Christen in het gasthuis	03
28. De weërhaan van het kasteel	12½	76. Lord Feignmouth	10
29. Eben-Haëzer in Latakko	10	77. Leven van Schwartz	08
30. Indiaansche bekeerlingen	10	78. Wie zoekt die vindt	05
31. De Christen-feesten	05	79. Levensb. van een' soldaat	05
32. Verhaal van 2 predikers	07½	80. Pacalsdorp	07½
33. De tijd en de eeuwigheid	10	81. Onnoodige zorgen	04
34. Kort en heilzaam berigt	10	82. Zachëus	08
35. Johan Coenraad Ter Linden	07½	83. De twee bureu	10
36. Een beroep op het hart	12½	84. Bekeering v. A. H. Franke	04
37. De landman in den Elzas	10	85. Blandina	07½
38. Sterfgevallen van zeven bekeerde heidenen	10	86. Bede van een grijsaard	07½
39. Levensloop van C.L. Tüpfel	07½	87. Het huisgez. te Haetordale	15
40. Eenige bijzonderheden uit het leven van Morrison	15	88. Inwendig Christendom onder Hottentotten	05
41. Lydia S.	07½	89. Aarons dood	15
42. Hugo Bourne	07½	90. Het Paaschfeest	10
43. De christelijke viering van den Zondag	05	91. Leven van Chrysostomus	07½
44. Henri Oboekiah	10	92. Het geheimzinnige in den Christen	05
45. De zendelingen in Groenl.	15	93. Jacob Wilson	15
46. Het bezoek bij een kranke	15	94. De eerste kerkgang	10
47. Brieven van een' leeraar	15	95. Wanneer ben ik, enz.	06
48. Polycarpus	10	96. Overeenk. Christel. Godsd.	05
		97. Zendingsgave	15
		98. De zwarte knecht	10
		99. Waarschuw. tegen valsche overleggingen	10

	Cents		Cents.
100. De bedelaar.....	05	150. Niet verre.....	06
101. Samuel Mills.....	05	151. Wateen reisverh. kan uitw.	05
102. Triomfboog van Titus....	06	152. Een blik in de Jav. huish.	05
103. Zijt gij gelukkig?.....	07½	153. Het „Onze Vader“.....	05
104. Uit- en inwendige zending	05	154. Clement Carow.....	12½
105. De twee erfenissen.....	05	155. Een Israel, tot Chr. gebragt	05
106. De waarde van het gebed.	07½	156. Schoone plaatsen uit de	
107. Samuel Crowther.....	07½	schriften van 3 Kerkvaders	07½
108. Catharina Philips.....	07½	157. Gidion.....	07½
109. Goodluck Day.....	07½	158. Uit onze Brievenstasch...	07½
110. De toestand der heid, vrouw	07½	159. Dankt God in alles.....	05
111. Middel om rijk te worden.	04	160. Een andere Oom Tom...	05
112. Eens oude beproefde raad.	12½	161. Zeventig jaren.....	06
113. Verband ijver voor de zend.	07	162. De Soldaat en de Landverh.	05
114. Ra-Poor-Negro.....	05	163. Getuig. omtrent de godsv.	
115. De zendel. onder de heid.,	05½	en het leven der christenen	04
116. Iets uit het leven eener		164. 2 tafereelen uit het leven	
zendelingsvrouw. le brief.	05	en werken van een zendel.	07½
117. De Christen-vrouwen der		165. Eenzaam maar niet verlaten	07½
Apostolische eeuw.....	06	166. Uit onze Brievenstasch II.	07½
118. Christina en Esther.....	06	167. Mededeel. van Ulfers I.	07½
120. De verhoogde Heer.....	05	idem idem II.	07½
121. De zegenrijke vrucht van		169. Over zendingmethode I..	10
een rijksdaalder.....	02	170. idem idem II..	10
122. Opw. tot h. werk der zend.	05	171. Het kruis der bespotting.	07½
123. De Baron Dhijhern.....	07½	172. Over zendingmethode III.	10
124. Een woord tot aanbeveling		173. De Zending onder de volken	
der zendingszaak.....	07½	der aarde. 1. Europa.....	07½
125. De toekomende wereld.....	05	174. Dito. II. Azië. 1. West-Azië	07½
126. Iets uit het leven eener		175. Tollenaarsbede.....	05
zendelingsvrouw. 2e brief.	07	176. De zend. II. 2. Japan en China	07½
127. Eene uit duizend.....	06	177. Dito. 3. Achter-Indië	07½
128. Eene Martelaarsgeschied.	05	178. Bij een Ziekbed.....	05
129. Een Rabbi die rust zoekt		179. De zend. II. 4. Eng. Indië	07½
bij Christus.....	05	180. Hung-Sui-Tschuen, enz.....	07½
130. De Christus geroepen tot		181. De zend. II. 5. Ind. Archipel	07½
deeln. aan de zendingzaak.	05	182. Toespr. door Ds. H. L. Vinke	07½
131. Zoeken en vinden.....	10	183. Mededeeling. van v. d. Liefde	07½
132. De onfeilbare gids.....	10	184. dito	07½
133. Wien te hooren?.....	07½	185. De Kerstavond.....	07½
134. Eene zwaar beproefde ge-		186. De Zending. III. 1. O-Afr.	07½
loofsheldin.....	07½	187. Een vrouwelijk gesprek.	06
135. Marianne, de Bijbelver-		188. De Zending. III. 2. Z-Afr.	07½
spreidster van St. Giles..	10	189. Verderft het niet, enz....	10
136. De dochter v. d. Landman	12½	190. Barmhartigheid.....	07
137. De hoop des christens..	07½	191. De Zending. III 3 W-Afrika	07½
138. Het leven van v. d. Kemp.	05	192. J. F. Riedel. Een levensb. I	10
139. Kunt gij altijd van Jezus		193. De Zend. IV. 1 N-Amerika..	07½
zwijgen?.....	06	194. Levensber. van J. E. Jellesma	17½
140. Het werk v. kleine Jessie.	07½	ook in 3 afzonderl. stukjes a	06
141. Liefde voor liefde.....	05	Een blik ojd gesch. v. d. Zend.	5
142. Heilig leven, zalig sterv.	07½	196. J. F. Riedel. Een levensb. II	12½
143. Een sterfb. in den vreemde	07½	197. dito	7½
144. Iets uit het leven eener		198. dito	IV 7½
zendelingsvrouw. 3e brief	05	199. dito	V IO
dito. 4e brief.	05	200. De Zend. IV. 2. Z.-Amer.	7½
146. Levensg. v. e. Iersche knaap	07½	201. De Hut bij de Hoofdkerk..	5
147. De Thermometer.....	05	202. J. F. Riedel. Een levensb. VI	10
148. Toespraak.....	05	203. dito	VII 7½
149. Eene uitn. helpster d. zend.	07½	204. De Zending. V. Australië..	7½

